

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2004

GRÉIGIS ÁRSA — GNÁTHLEIBHÉAL
(400 marc)

DÉ hAOINE, 25 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA 2.00 go dtí 5.00

1. Cuir Gaeilge ar **thré cinn ar bith** de na sleachta **A, B, C, D**. (Tá na sleachta go léir sa cheist seo ar cómharc):-[210]

A.

(Teipeann ar sholáthairtí na nGréagach i dtír na Taochi. Ionsaíonn Cheirisophous, an ceannaire Gréagach, áit lán de dhaoine agus d'eallach; is fearr leis na Taochi an bás ná go ngabhfaí iad, in ainneoin iarrachtaí Aeinéis Stymphalos.)

καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλειπεν· οἱ γὰρ Τάοχοι ὄκουν ἰσχυρὰ χωρία ἐν οἷς εἶχον τὰ ἐπιτήδεια πάντα. ἐπεὶ δ' οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας, ἀλλ' ἐν ᾧ ἦσαν καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες καὶ κτήνη πολλά, Χειρίσοφος πρὸς τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς. ἐνταῦθα δὴ δεινὸν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες, ῥίπτουσαι τὰ παιδιά, εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος, ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν, στολὴν ἔχοντα καλὴν, ἐπιλαμβάνεται ὡς κωλύσων· ὃ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέροι ὄχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνν ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.

SEINEAFÓN (70)

ἐπιλείπω: teipim, ídítear orm. ἰσχυρός: láidir. κτήνος: eallach, beithígh. θέαμα: radharc. ῥίπτω: caithim síos. ἐπικαταρριπτέω: caithim síos i ndiaidh. ὡσαύτως: ar an gcaoi chéanna. θέω: rithim. στολή: ball éadaigh. ἐπισπᾶμαι: tarraingím i mo dhiaidh. ὄχομαι: imím, téim. ὄνος: asal. πρόβατον: caoirigh.

B.

(Cuireann na hAithinigh ag Pylos blocáid ar na trúpaí Lacedaemóniacha ar oileán in aice láimhe, agus ag an am céanna tairgíonn na Lacedaemóniacha ar an móρθír cúitimh do dhuine ar bith atá sásta soláthairtí a thabhairt chucu siúd atá ar an oileán; tá fonn mór ar na Héaloítaí go háirithe cúnamh a thabhairt.)

ἐν δὲ τῇ Πύλῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους, καὶ τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. ἡ δὲ φυλακὴ ἦν ἐπίπνορος τοῖς Ἀθηναίοις ἀπορία σίτου τε καὶ ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου καὶ αὕτη οὐ μεγάλη. οἱ Λακεδαιμόνιοι προεῖπον τὸν βουλόμενον ἐσάγειν ἐς τὴν νήσον σίτον τε καὶ οἶνον καὶ τυρὸν καὶ ἄλλο βρωμα, τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ καὶ ὑπισχνόμενοι ἐλευθερίαν τῷ ἐσαγαγόντι τῶν Εἰλώτων. καὶ ἄλλοι τε κινδυνεύοντες ἐσηγον καὶ μάλιστα οἱ Εἰλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου.

TÚICIDIDÉAS (70)

ἠπειρος: móρθír. ἐπίπνορος: dian, deacair. ἀπορία: ganntanas, easpa. ὅτι μὴ: ach amháin. προλέγω: achainím go poiblí ar dhuine éigin (áinsíoch) rud a dhéanamh (infinid). τυρός: cáis. βρωμα: bia. τάξαντες: “tar éis an tasc a luacháil ar ...” (+ ginideach). ὑπισχνόμενοι: geallaim. Εἰλωτες (Εἰλωτος): Héaloíta. ἀπαίρω: buailim bóthar. τὰ ... τῆς νήσου: na codanna den oileán. πέλαγος: farraige.

C.

(Deir Afraidíte go ngearrfaidh sí pionós ar Hipilíteas – mac do Théiséas agus máthair Amasóineach, a thóg Pittheus, rí Troezen – mar is scorn leis í féin agus an grá, agus is fearr leis é féin a thiomnú d'Artaimís.)

ὁ γὰρ με Θησέως παῖς, Ἀμαζόνος τόκος,
Ἴππόλυτος, ἄγνοῦ Πιθέως παιδύματα,
μόνος πολιτῶν τῆσδε γῆς Τροισηνίας
λέγει κακίστην δαιμόνων πεφυκέναι·
ἀναίνεται δὲ λέκτρα κοῦ ψαύει γάμων,
Φοῖβον δ' ἀδελφὴν Ἄρτεμιν, Διὸς κόρην,
τιμὰ, μεγίστην δαιμόνων ἠγούμενος.
τούτοισι μὲν νυν οὐ φθονῶ· τί γὰρ με δεῖ;
ᾧ δ' εἰς ἐμ' ἠμάρτηκε τιμωρήσομαι
Ἴππόλυτον ἐν τῇδ' ἡμέρῃ.

EOIRIPIDÉAS (70)

με: tóg le κακίστην δαιμόνων i líne 4. ἄγνος: glan. παιδύματα: coimircí, diúlachán. πεφυκέναι = εἶναι. ἀναίνομαι: tugaim an t-eiteachas do. λέκτρα: leaba an ghrá. ψαύω (+ ginideach): muirním. ἠγέομαι: machnaím ar. φθονέω (+ tabharthach): tá olc orm chun. ᾧ ... ἠμάρτηκε: na botúin a rinne sé. τιμωρέομαι: gearraim pionós ar.

D.

(Ordaíonn Hekabe dá mná freastail seanmhná na Traí a chruinniú le chéile. Ansin mar ofráil do Aitéine, téann sí ag triall ar cheann de na róbaí a rinne na mná a thug Alastar leis as Sidon.)

ἡ δέ, μολοῦσα ποτὶ μέγαρον, ἀμφιπόλοισι
κέκλετο. ταὶ δ' ἄρ' ἀόλλισαν κατὰ ἄστν γεραίας.
αὐτὴ δ' ἐς θάλαμον κατεβήσεται κνώεντα,
ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι, παμποίκιλα ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς
ἤγαγε Σιδονίηθεν ἐπιπλῶς εὐρέα πόντον.
τῶν ἐν' ἀειραμένη Ἑκάβη φέρε δῶρον Ἀθήνη,
ὃς κάλλιστος ἔην ποικίλμασιν ἠδὲ μέγιστος,
ἀστήρ δ' ὡς ἀπέλαμπεν. ἔκειτο δὲ νείατος ἄλλων.

HÓIMÉAR (70)

μολοῦσα: tar éis imeacht. ποτί: = πρόσ. μέγαρον: halla. κέκλετο: thug orduithe. ἀολλίζω: cruinním le chéile. θάλαμος: seomra. κνώεις: cumhra. ἔσαν = ἦσαν. παμποίκιλος: greanta. ἐπιπλῶς: tar éis seoladh thar. ἀείρομαι: piocaim suas. ποίκιμα: bróidnéireacht. ἀπολάμπω: lonraím, spréachaim. νείατος (+ ginideach): in íochtar, ag bun.

2.

[100]

(i) Cuir Gaeilge ar:

(60)

ἦν γὰρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεὶ καὶ Ἐπιμηθεὶ κοσμησαί τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθεὶα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, “νείμαντος δέ μου,” ἔφη, “ἐπίσκεψαι.” καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμηε τοὺς δ' ὠπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν. ἃ μὲν γὰρ αὐτῶν σμικρότητι ἤμπισχε, πτηνὸν φυγῆν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἃ δὲ ἠῖξε μεγέθει, τῶδε αὐτῶ αὐτὰ ἔσφζε· καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμε. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μὴ τι γένος ἀἰστωθεῖη.

READING GREEK

(ii) Freagair **ceithre cinn ar bith** de na ceisteanna seo a leanas. (Gabhann deich marc le gach ceist díobh):–

(40)

(a) Cad iad na sochair bhreise a thugann Eipiméitéas níos deireanaí do chréatúirí beo?

(b) Cén fhadhb atá ag Eipiméitéas le daoine daonna? Cad a dhéanann Proiméitéas chun é a réiteach?

(c) Scríobh go hachomair ar shaol Shócraitéis.

(d) Tabhair an **Chéad Phearsa, Uimhir Uatha, Aimsir Láithreach** de **dhá cheann** de na focail seo a bhfuil líne fúthu thuas:

ἦλθεν; ἔμελλον; πείσας.

(e) Tabhair cuntas gearr ar an gcúnamh a thug Nausikaa d'Odaiséas.

(f) Rianaigh go hachomair scéal Ailceistis.

3. Freagair **trí cinn** de na ceisteanna seo a leanas. Ní mór **ceist amháin** ar a laghad a roghnú as Roinn A agus **ceist amháin** as Roinn B. Is féidir an tríú ceist a roghnú as Roinn A **nó** as Roinn B. (Gabhann tríocha marc le gach ceist díobh);–

[90]

A.

- (i) Rianaigh na cúiseanna a bhí le Cogadh na Peilipinéise.
- (ii) Déan cur síos ar **dhá cheann ar bith** de na cathanna seo a leanas, agus mínigh cén tábhacht a bhaineann leis an dá cheann a roghnaigh tú:–
Arginusae; Mantinea; Gaugamela; Hydaspes.
- (iii) Inis cén chaoi ar ghlac Pilip na Macadóine ceannas ar an nGréig iomlán.
- (iv) Rianaigh príomhghnéithe shochaí agus rialtas Sparta.

B.

- (i) Déan plé ar an gcaoi, dar leat, ar cumadh agus ar léiríodh na heipicí Hóiméaracha. Rianaigh go hachomair an scéal atá i **gceann amháin** de na heipicí.
- (ii) Ainmnigh scríbhneoir **amháin** tragóidí sa tSean-Ghréig. Scríobh go hachomair ar a shaol agus ar a shaothair.
- (iii) Déan cur síos ar phríomhghnéithe an Phartanain.
- (iv) Scríobh nótaí ar **dhá cheann ar bith** díobh seo a leanas. Bain úsáid as líníochtaí más maith leat:–
Vásanna Dearghigiúir; an Colún Íónach; Afraidíte as Melos (Véineas de Milo); Peidiméidí.

LEATHANACH BÁN

LEATHANACH BÁN